

Forma a kvalita nášho spolužitia

Prednáška na seniorálne stretnutie žien BS ECAV

16. mája 2010 Horné Saliby

ÚVOD

Všetko na svete má formu a obsah. Forma je to, ako daná vec vyzerá navonok. Napríklad pieseň. Tú istú pieseň môže spievať jeden spevák ako sólista, spevácky zbor v klasickej vážnej úprave alebo rocková skupina. Bude to vždy tá istá pieseň, ale bude mať vždy inú formu, bude vždy inak znieť. V prvom prípade jemne v podaní sólového hlasu, v tom poslednom prípade tvrdo v podaní rockovej gitary.

Obsah je to, o čom daná pieseň hovorí. Či už ju bude spievať ten nežný ľudský sólový hlas, alebo hrať tá tvrdá rocková gitara, bude to stále tá istá pieseň o smútku alebo radosti - a práve ten smútok či radosť je obsahom piesne, ktorý sa zmenou formy nemení.

Takto by sme mohli rozdeliť na formu a obsah mnoho ďalších vecí a javov z nášho života a dokonca aj život sám. Veď aj ten má svoju formu a obsah. Môžeme ho žiť rôznym spôsobom, v rôznom usporiadaní a v rôznych kultúrach. To je forma – teda spôsob, akým sa náš život javí navonok. A pritom môže mať v hociktorej podobe rôzny obsah.

Preto by som aj moju dnešnú prednášku rozdelil na dve časti. V prvej sa pozrieme na rôzne formy spolužitia tak, ako sa objavili v minulosti a objavujú sa aj dnes. V druhej časti sa zasa zameriame na kvalitu nášho života bez ohľadu na jeho formu.

1. FORMA SPOLUŽITIA

Keď otvoríme Bibliu na jej prvých stránkach, čítame o Adamovi a Eve – prvých ľuďoch, ktorých Boh stvoril a ustanovil, aby žili spolu. Títo dvaja ľudia tak stoja pred našimi očami ako prototyp manželstva v podobe, v akej ho poznáme aj my dnes: muž + žena = manželia. Ale v dejinách tomu vždy tak nebolo.

Historici tvrdia, že na začiatku dejín ľudskej civilizácie žili ľudia vo väčších či menších skupinách bez toho, že by sa v rámci skupiny ďalej delili na rodiny či páry. Jednoducho, ľudská tlupa či črieda žijúca niekde v jaskyni predstavovala skupinu ľudí, ktorí všetci tvorili jeden celok a aj intímne sa stýkali každý s každým bez ohľadu na nejakú ďalšiu príslušnosť jedného k druhému.

Až neskôr sa v rámci týchto skupín vytvorili menšie podskupiny – akési rodiny alebo rody, v ktorých ale hlavnú rolu zohrávala žena. Táto mohla mať dokonca viac mužov. Hovoríme teda o dobe polyandrie (mnohomužstva). Túto formu spolužitia, kde vládkyňou rodiny je žena zasa nazývame matriarchátom – vláda matky.

O čosi neskôr sa postavenie muža a ženy v rodine otočilo a dobu matriarchátu (vlády matky) vystriedal patriarchát (vláda otca). Pod pojmom „rodina“ tu však nemôžeme mať na mysli rodinu v úzkom slova zmysle, ako ju poznáme dnes. Rodina v tej dobe znamenala viac ľudí, ktorí žili v jednom stane či na inom spoločnom mieste. Kým v matriarcháte mala žena viac mužov (polyandria), v patriarcháte mal muž viac žien (polygamia) a tento stav trval veľmi dlho a v niektorých častiach sveta trvá dodnes. V Európe postupne zanikol a to nielen z morálnych ale aj materiálnych dôvodov. Vziať si viac žien bolo totiž nákladné. Muž musel dávať otcovi svojich žien bohaté dary, celú svoju rodinu živiť a z mnohoženstva mu vyplývali aj mnohé iné hmotné záväzky, ktoré nebol každý muž schopný naplniť. Mnohoženstvo sa tak postupne stávalo výsadou majetnejších mužov, až napokon zaniklo.

Na území Grécka síce mnohoženstvo zaniklo a nahradilo ho jednoženstvo (monogamia), ale to neznamenalo, že by muž a žena žili v rovnoprávnom vzťahu. U muža boli na prvom mieste jeho záľuby, priatelia (neraz až homosexuálni partneri) a až kdesi pri konci bola žena. Muž mohol slobodne žiť bohémym životom a užívať si rozkoše s inými ženami.

Objavilo sa však aj niekoľko smerov, ktoré hlásali pravý opak. Jedným takým bol napríklad novopytagoreizmus, ktorý považoval kontakt so ženou za nečistý a hriešny. Prívrženci tohto smeru by najradšej ostali celý život bez pohlavného styku, čím ale bolo znemožnené zachovanie rodu. Preto vznikli tzv. anjelské manželstvá, v ktorých sa muži a ženy intímne stýkali iba niekoľkokrát a to za účelom plodenia detí. Inak bol sex v manželstve neprípustný a hriešny. Takéto filozofie však boli ojedinelé a v bohémom Grécku nemali dlhé trvanie.

Iná bola situácia v Ríme. Tu boli muž a žena partnermi do smrti. V Ríme bola nadovšetko cenená vernosť a žena mala vysoké morálne postavenie nielen v manželstve ale aj v spoločnosti ako takej. Tento stav sa však časom narušil a to práve vplyvom gréckeho rozpustilého životného štýlu, ktorý prenikol aj do Ríma, následkom čoho sa aj rímski muži stali neverní a bohémymi. Z tých čias sa nám zachovalo mnoho eposov a bájí o hrdinoch, pričom však hrdinami nie sú verní muži, ale práve tí, ktorí si toho stihli čo najviac užiť.

Presuňme sa teraz na pôdu Biblie a hľadáme, do ktorých etáp nás vovádza ona.

Možno vás prekvapím, ak poviem, že podľa biblicistov aj v samotnej Biblii máme dôkaz o tom, že na začiatku dejín ľudstva bola doba matriarchátu – teda vlády matky. Dôkazom toho sú slová z 1M 2, 24, kde čítame: „Preto muž opustí svojho otca i svoju matku a príčne k svojej žene a budú jedným telom.“ Nevieť, či ste niekedy uvažovali nad týmito slovami, ale v starozmluvnej dobe nebolo možné, aby opustil muž svoj dom a príčnul k žene. V dobe Starej zmluvy to bolo vždy naopak. Preto tieto slová svedčia o tom, že na počiatku to bol muž, ktorý odchádzal z domu a prichádzal do stanu ženy.

Situácia sa však relatívne rýchlo zmenila. Hovorím „relatívne“, pretože medzi udalosťami Prvej knihy Mojžišovej sú veľké časové skoky. Ak pozeráme na Abraháma, jeho syna Izáka, jeho syna Jáкова a pod., sledujeme dianie v generáciách, ktoré nasledujú plynule za sebou. To ale nie je tak v prípade prvých udalostí. Po konflikte medzi Kainom a Ábelom prejde dlhý čas niekoľkých generácií, kým nastane doba potopy. A zasa niekoľko generácií, kým sa odohrá udalosť z Babelu, a rovnako dlhý čas, kým nám pred očami stojí Abrahám a jeho životný príbeh. Tieto časové skoky je potrebné si uvedomiť práve preto, že kým na konci 2. kapitoly sme videli dôkaz matriarchálneho spoločenského usporiadania, už o dve kapitoly ďalej, v 1M 4,19 čítame: „Lámeh si vzal dve ženy; jedna sa volala Ádá, druhá sa volala Cillá.“ Teda tu už vidíme dôkaz toho, že matriarchát sa zmenil na patriarchát a polygamia (mnohoženstvo) sa stali súčasťou života.

Tento spôsob života pretrvával v dobe patriarchov i kráľov, ale potom zanikol a v dobe Ježiša Krista – teda v dobe Novej zmluvy sa s ním už nestretáme.

Monogamný spôsob spoluzitia sa s kresťanstvom rozšíril do celej Európy a potom aj do Ameriky. Vytrval celé stáročia, ale menila sa podoba rodiny. V minulých storočiach pojem „rodina“ neznamenal iba spoluzitie dvoch dospelých ľudí a niekoľkých detí. Pod pojmom „rodina“ si musíme predstaviť všetkých ľudí, ktorí pracovali okolo domu aj na poliach. Teda muž, žena, deti, pomocníci v domácnosti, pastieri, paholci, správcovia. V závislosti od majetnosti domáceho pána môže byť týchto ľudí viac alebo menej, všetci však patria do rodiny, bývajú v jednom dome, resp. jednom areáli, a tvoria jeden ucelený celok. Keď Dr. Martin Luther napísal v roku 1529 Malý katechizmus, napísal ho práve s cieľom, aby otcovia rodín vyučovali náboženstvu svojej rodiny a zasa si musíme predstaviť pod slovom „rodina“

všetkých tých, ktorí k domu patrili. Neskôr sa práca a súkromný život od seba oddelili a rodina sa stala vecou dvoch dospelých, na seba závislých ľudí a ich detí. A úplný vrchol dosiahla rodina v dnešnej dobe, keď už nie je ani vecou dvoch od seba závislých ľudí, ale stala sa vecou dvoch nezávislých ľudí, z ktorých každý je schopný zabezpečiť sa po všetkých stránkach sám. Vidíme teda, že aj keď manželstvo (resp. partnerstvo) vytrvalo vo forme monogamného vzťahu, jeho podoba sa preda len menila.

V ostatných rokoch sme však svedkami ďalších výrazných zmien formy spoluzitia. Prvý významný posun nám priniesla emancipácia, ktorá nespôsobila iba to, že ženy prestali byť tými, ktoré sa starajú iba o domácnosť, a zaradili sa do pracovného procesu, ale priniesla nám aj zmenu postavenia muža a ženy v rodine. Ženy si čoraz viac môžu budovať svoju kariéru a získavať si čoraz významnejšie posty, takže obraz rodiny, kde muž je živiteľom a tvrdým vychovávateľom a matka láskavým nežným srdcom, sa nám pomaly vytráca pred očí a nahrádza ho obraz rodiny, kde živiteľkou je žena, zatiaľ čo muž sa chváli jedlami, ktoré vie uvariť, a domácimi prácami, ktoré vykonáva. Nechcem ženám upierať právo na realizáciu a tvrdiť, že funkcie patria do rúk mužom, ale myslím si, že prepólovanie rodiny, ku ktorému následkom emancipácie došlo, nie je zdravé. Potvrdzujú mi to aj výroky mnohých ľudí v mojom okolí, ktorí sa s počudovaním pozastavujú nad skutočnosťou, že moja manželka, hoci má vysokoškolský titul je doma, stará sa o rodinu a je oporou mne ako pracujúcemu živiteľovi rodiny. Obaja vnímame, že tak to aj má byť a sme zarazení, keď niektorí ľudia označujú takýto náš život za zvláštny. Mojej manželke doslova hovoria: „Prečo sa zahrabávaš doma? Veď už by si mohla byť riaditeľkou školy.“ My však cítime, a dovoľím si v tejto chvíli hovoriť s jej vedomím a súhlasom aj za ňu, že momentálne je správne práve to, aby bola blízko svojim najbližším.

Ďalšou novou formou spoluzitia, ktorú nám prinášajú ostatné desaťročia, je voľné spoluzitie muža a ženy. Mladí ľudia hovoria, že si život spolu chcú najprv vyskúšať a ak to nepôjde, poberú sa každý iným smerom. Takáto filozofia oslovuje čoraz viac ľudí a mnohí potom žijú vo voľnom zväzku dlhé roky, počas ktorých nadobudnú aj spoločný majetok alebo privedú na svet deti, ktoré však nevnímajú ako záväzok. O to ťažšie je realizovať rozchod, ktorý, hoci sa na začiatku zdal byť taký jednoduchý, zrazu taký jednoduchý nie je. Ukazuje sa, že popri všetkých týchto záväzkoch, ktoré priniesol sám život, je sobášny akt tým najmenším záväzkom, hoci voči nemu je najviac výhrad.

Napokon spomeňme formu spoluzitia, ktorá je predmetom diskusií v ostatných rokoch, a tou je spoluzitie osôb rovnakého pohlavia. Zaiste sa k vám dostala informácia, že švédsky parlament a následne aj švédka cirkev legalizovala uzatváranie manželstva homosexuálov. Narazil som kdesi na informáciu, že švédka cirkev dostala otázku, či po legalizovaní manželstva homosexuálov nemôže nastať doba, v ktorej by cirkev povolila polygamiu. Cirkev takúto možnosť nateraz odmietla s odôvodnením, že polygamia nie je porovnateľná so spoluzitím homosexuálov. V akte legalizácie manželstva homosexuálov cirkev vidí hlavne zrovnoprávnenie homosexuálne orientovaných osôb s ostatnými ľuďmi, nakoľko aj homosexuáli sú schopní intenzívneho citového života a nemožno im preto spoločný život odoprieť. Homosexualita je horúcou témou aj u nás a to, že sa stále viac dostáva do popredia záujmu, dokazuje aj naša kinematografia. Hovorí sa, že film je najlepším svedectvom svojej doby. Ak si všimnete filmy vyrábané v dnešnej dobe, nemôže vám uniknúť, že v mnohých z nich sa objavujú homosexuálne dvojice, čo ja osobne vnímam ako spôsob propagácie tohto spôsobu spoluzitia a prostriedok, ako postupne zabezpečiť, aby si na to verejnosť zvykla a stala sa voči homosexuálnym dvojiciam ľahostajná.

Rodina a formy jej existencie prechádza krízou. Nedávno na jednom svetovom fóre vznikla požiadavka, aby si každý definoval rodinu sám. Ustálené a celým kresťanským svetom akceptované definície rodiny ako zväzok muža, ženy a detí sa vraj stávajú nevyhovujúce. Mnohí by chceli tvoriť rodinu s jednou či viacerými osobami jedného i druhého pohlavia alebo dokonca so svojimi zvieratami. Takéto snahy musíme ako kresťania rázne odmietat'.

Na záver sa ešte pozrime na to, čo hovorí o týchto moderných formách spolužitia Biblia. Vieme s istotou povedať, že homosexualitu ako takú odmieta, a to na základe viacerých výrokov najmä z listov apoštolov. Ostatné formy - ako voľné spolužitie alebo iné definície rodiny a spolužitia - však nepozná. Zdalo by sa teda, že je len ťažké sformulovať biblické stanovisko. A predsa. V evanjeliách Mt 19, 6 a tiež Mk 10, 9 nachádzame tie známe slová, ktoré znejú pri každom sobášnom obrade: „Čo Boh spojil, človek nerozlučuj!“ Väčšinou pod nimi rozumieme vzťah muža a ženy, ktorí - spojení do manželstva - nemajú byť oddelení. Ja si však dovoľím dať týmto slovám aj iný rozmer. Život kresťana je neraz prirovnávaný ku krížu: pohľad človeka od zeme k nebesiam – k Bohu je pripodobňovaný vertikále a pohľad okolo seba na iných ľudí zasa horizontále kríža. To je správny postoj kresťana k svetu a Bohu, keď nehľadá iba na Boha, ale aj na ľudí okolo seba. Rovnako tak sa cirkev a jej poslanie prirovnáva ku krížu, pretože aj ona má mať na zreteli Boha a Božie veci (vertikála), ale aj ľudí vo svete (horizontála). Ja si dovoľím prirovnať ku krížu aj vzťah muža a ženy, kde títo dvaja – spojení myslenu čiarou - by vytvárali horizontálu kríža. Oni však nežijú vo zväzku len tak. Sú spojení Božím požehnaním, pretože (a to sa vraciame na začiatok našej prednášky do Prvej knihy Mojžišovej) Boh spojil muža a ženu a požehnal ich, teda ich dvoch spojil so svojim požehnaním. Vzťah muža a ženy k Bohu by teda tvoril vertikálu kríža. A tak vidíme, že nielen spojenie dvoch ľudí do jedného zväzku, ale aj spojenie týchto dvoch ľudí do zväzku s Bohom je to, o čom vypovedá správa o stvorení a na čo sa vzťahujú tie Ježišove slová: „Čo Boh spojil, človek nerozlučuj.“ My sme si však vymysleli rôzne iné formy spolužitia a žijeme síce vo zväzkoch, ale bez Božieho požehnanie, ktoré nie je až také dôležité. A už sme porušili Pánovo slovo o neoddeľovaní toho, čo Boh spojil a ustanovil.

Prvú časť mojej prednášky by som zakončil zaujímavými slovami Nového biblického slovníka (Praha 1996, str. 580), ktorý hovorí: „Boh nechal na človeka, aby zo skúsenosti spoznal, že pôvodná inštitúcia monogamie je najlepšia.“ Keď už teda my – ľudia 21. storočia – máme to nielen biblické, ale aj generáciami overené poznanie, že spolužitie v usporiadanom manželstve muža a ženy je to najlepšie, buďme jeho horlivými propagátormi v týchto dynamických časoch, v ktorých si ľudia často myslia, že názor Boha nie je dôležitý.

2. KVALITA SPOLUŽITIA

Mnohí filozofi a teológovia sa zamýšľali nad otázkou, prečo vlastne ľudia žijú v spoločenstvách, rodinách a manželstvách. Hoci poznáme to známe „človek je tvor spoločenský“, pýtame sa - prečo.

Odpovedí by sa našlo mnoho, a to ako v radoch kresťanstva, tak i mimo neho. Jednou z tých historických a praktických odpovedí je zachovanie rodu, pomoc pri prácach alebo zlučovanie, a teda aj rozmnožovanie majetkov. Kresťanskí myslitelia zasa vidia význam spolužitia muža a ženy vo vytváraní spoločenstva, a to ako telesného, tak aj duchovného.

Zaujímavý je názor Š. Šoltésza, ktorý hovorí, že cieľom duchovného i telesného spoločenstva, ktoré v manželstve vzniká, má byť hľadanie, poznávanie a oslavovanie Boha. Šťastie je len vedľajším účinkom správneho vzťahu k Bohu. Toto tvrdenie dokladá slovami

Ježiša Krista z Mt 6, 33: „Hľadajte najprv kráľovstvo (Božie) a jeho spravodlivosť a všetko toto bude vám pridané.“ (Šoltész, Kristus a rodina, str. 80)

Prof. Igor Kišš na základe učenia o stvorení na obraz Boží podáva teóriu, podľa ktorej nielen človek bol stvorený na obraz Boha, ale aj svet a manželstvo na obraz raja. Tak nielen v človeku možno hľadať pozostatky Božského, ale aj vo svete pozostatky rajskeho, a tie sa človek má snažiť obnovovať. Píše: „Tým, že manželstvo má svoj pôvod už v raji, má schopnosť byť aj dnes pre človeka určitým relatívnym (aj keď len veľmi fragmentárnym a krehkým) rajom.“ (Kišš, Sociálna etika, 1998, str. 102)

Vidíme teda, že Božím cieľom pri nás je, aby nám náš život v spoločenstve s manželom/manželkou a zároveň v spoločenstve s Bohom prinášal obrazne povedané kúsok raja, domácu pohodu či vytváral domáci krb. Ja osobne nevlástim krb, no predstavujem si ho ako miesto, pri ktorom možno relaxovať a vychutnávať pokoj a pohodu. Možno pri ňom sedieť, započúvať sa do praskotu ohňa, zadívať sa do ohnivej žiare a dušu možno otvoriť teplu i pokoju, ktorý z neho sála. Aj manželstvo, či rodina, by mali byť takýmto krbom. Otázkou však je, ako to dosiahnuť, čo urobiť pre to, aby naše manželstvo alebo život v rodine skutočne takýmto krbom boli.

Dovolím si predstaviť vám tu tri piliere, ktoré ja považujem za kľúčové pre vybudovanie rodinného krbu:

1. KOMUNIKÁCIA

Komunikácia je vo vzťahu nesmierne dôležitá. Veď reč nám slúži nielen na to, aby sme sa dorozumievali a vymieňali si praktické informácie, ale aj na to, aby sme sa stále viac spoznávali, zdieľali, zdôverovali sa a povzbudzovali. S tým súvisí nielen kvantita, ale aj kvalita našej komunikácie. Môžeme komunikovať veľa a často, ale nebude to prospešné, ak naša komunikácia bude vyzeráť ako tá z reklamy, kde mladý muž volá otcovi a hovorí: „Oci, volám ti, že ti o piatej zavolám.“ Takáto komunikácia určite nemá veľký význam.

Nedávno sa mi do e-mailovej schránky dostal príbeh o tom, ako si diabol zvolal na poradu všetkých svojich pomocníkov z celého sveta. Držal im prednášku o tom, ako ľudí stále viac vtáňovať do rýchleho procesu sebazničenia a ako ich trvalo udržiavať v dostatočnej vzdialenosti od Boha. Hovoril pri tom: „Pokojne ľudí zasypte informáciami, reláciami z televízie aj rádia, dokonca aj kázňami a Božím slovom. Nech len počúvajú, nech sú z každej strany obklopení informáciami. Nedajte im ale čas rozmyšľať a rozprávať sa. Zahrňte ich technickými hračkami, internetom, veľkými víziami, na dosiahnutie ktorých budú musieť stále viac a viac pracovať. Zahrňte ich úlohami, aby boli stále niečím zamestnaní a nemohli rozmyšľať a rozprávať sa.“

Mám pocit, že takto to aj funguje. Stále vyšší životný štandard nás vyzýva k stále väčšej námahe, práci a aktivite a dáva nám stále menej času na spoločne strávený čas a komunikáciu. Ktosi múdry raz povedal, že televízia je výborný nástroj na to, aby ľudia mohli presedieť celé hodiny pri sebe a nerozprávať sa. Trávime čas rôznymi spôsobmi a ani si nevedomujeme, ako málo pri tom komunikujeme. Často potom ostaneme zaskočení, keď náš blízky urobí niečo, čo by sme od neho nečakali, keď sa zrazu prejaví problém, ktorý ho dlho trápi a o ktorom sme my nič nevedeli. Naša komunikácia nemôže spočívať iba v otázkach „kam ideš, kedy prídeš, čo si dostal v škole, čo si nakúpila...“, ale musí byť založená najmä na otázkach „ako sa máš, čo si dnes prežil, čo ťa trápi, čo ťa teší“.

2. RELIGIOZITA

Religiozita je druhý kľúč na dosiahnutie pohodového rodinného krbu. Toto cudzie slovo možno preložiť jednoducho ako nábožnosť. Často majú ľudia mylný názor, že otázka nábožnosti v partnerstve nie je dôležitá. Áno, môže to tak byť, ak je jednému alebo aj obom

Ľuďom ich duchovný život úplne ľahostajný. Ak sa však nachádzame v spoločenstve kresťanov, možno predpokladať, že nám náš duchovný život ľahostajný nie je.

Otázku miešaných manželstiev riešil už apoštol Pavel, ktorý sa s touto situáciou stretal často. V tej dobe vznikali miešané manželstvá nielen tak, že si kresťan vzal nekresťanského partnera, ale aj tak, že z nekresťanského manželstva jeden z partnerov vplyvom Pavlovej misie uveril v Krista a stal sa kresťanom. Pritom si však nemôžeme predstaviť, že ten druhý bol voči otázke nábožnosti ľahostajný, ak bol nekresťan. Pavel sa pohyboval v prostredí, kde bolo veľmi silné pohanské náboženstvo. Preto ak v Biblii je reč o miešanom manželstve znamená to, že jeden z partnerov je kresťan, druhý však pravdepodobne je príslušníkom nejakého pohanského náboženstva, a tak tu máme zrazu dvoch ľudí, z ktorých každý slúži inému pánovi. Apoštol Pavel nepožaduje od miešaných manželov rozvod, ale ani ho nezakazuje. Rozhodnutie pritom plne ponecháva na nekresťanovi, hovoriac, že ak tento chce žiť s kresťanom, nech kresťan neodchádza. Ak tento naopak nechce žiť s kresťanom, nech kresťan odíde (1K 7, 12 -15). V týchto slovách však apoštol Pavel rieši iba možný rozpad manželstva, a nie situácie, ktoré v praktickom živote prináša rozdielnosť náboženstva bez primárnej vôle manželský život ukončiť.

Problémy spojené s rozdielnou nábožnosťou môžu mať rôznu podobu aj intenzitu, dokonca môžu viesť k rozpadu manželstva alebo nemusia nastať vôbec. Je to faktor, ktorý ovplyvňuje kvalitu spolužitia spôsobom, ktorý sa vopred nedá odhadnúť. Preto je dobré, ak sú manželia jedného spoločného vyznania a dokážu teda nielen žiť v zhode v otázke nábožnosti, ale aj vytvárať skutočné duchovné spoločenstvo. Veď ako som hovoril na začiatku tejto časti mojej prednášky, duchovné spoločenstvo je jedným z cieľov manželstva. Ako by sme ho chceli naplňať v rozdielnej nábožnosti alebo tam, kde nábožnosť úplne absentuje?

3. BUDOVANIE

Tretím kľúčom na dosiahnutie rodinného krbu je budovanie. Čo to je? Pod slovom budovanie si môžeme predstaviť akúkoľvek konštruktívnu činnosť. Budovať možno nielen stavby, ale aj svoju kariéru, životné dielo v podobe rodinnej firmy - alebo šťastné manželstvo. Ak sa vrátíme k analógii profesora I. Kišša, ktorý prirovnáva manželstvo k raju, uvidíme, že aj toto je potrebné – rovnako ako ten raj na zemi – budovať.

Apoštol Pavel hovorí o mnohých daroch, ktoré Boh dal ľuďom. Zároveň však v kapitole o budovaní cirkvi zdôrazňuje, že nie každý dar buduje cirkev (1K 14, 4). V 1K 10, 23 zasa hovorí tie známe slová, že všetko je dovolené, ale nie všetko buduje. To znamená, že niektoré naše slová a skutky môžu prispieť k budovaniu, iné zasa nie. Preto je potrebné, aby sme si aj vo svojom rodinnom prostredí volili slová a skutky, ktoré majú konštruktívny charakter, a odpustili si tie slová či skutky, ktoré nebudujú, ale naopak ničia.

V súčasnosť sme svedkami toho, že sa zlé veci pomenovávajú dobrými výrazmi a predstavujú sa tak ako pozitívne. Napríklad ak niekto hrubo vulgárne vynadá svojmu bratovi alebo kolegovi, nepovie o sebe, že je drzý a hrubý, ale nazve sa pochvalne, že je úprimný, a požaduje, aby okolie jeho vulgárnosť a hrubosť ešte ocenilo. Je najľahšie vychrliť zo seba lávu jedu a kritiky na všetkých okolo v rámci rodiny či mimo nej. Ale buduje to? Ak to aj nazveme - hoci nepravdivo – úprimnosťou, buduje to? Budujú naše ostatné slová a skutky, ktoré hovoríme a robíme?

Manželia Brittenovci vo svojej knihe „Učíme sa radostne spolu žiť“ zhrnuli skutky budovania do troch jednoduchých bodov:

1. nešetríme slovami chvály a uznania
2. robme si navzájom skutky lásky
3. milujeme nášho partnera takého, aký je

Myslím si, že všetky tieto tri body vedú k tomu, aby sme konali skutky, ktoré budujú. Nerobme veci, o ktorých vieme, že sa nášmu partnerovi v rodine nepáčia, ale urobme račej

skutok lásky – niečo, čím ho potešíme, prekvapíme, čo mu dobre padne a čím mu prejavíme lásku. Takisto slová uznania a chvály dnes veľmi chýbajú. Sme ochotní prví sa ozvať, ak je niečo zlé. Hneď sme pripravení kritizovať, radiť a poučať. Ak je však všetko dobré, prejdeme to mlčaním, ako keby to bolo samozrejmé, a nezmôžeme sa na slovíčko uznania a prejavu toho, že sme si všimli aj dobre a skromne vykonanú službu.

To boli tri kľúče, ktoré sú základným predpokladom pre dosiahnutie rodinného šťastia vo vzťahu ľudí medzi sebou i ľudí s Bohom. Na malé overenie vašej pozornosti vám teraz položím otázku: Aké slovo dostaneme, ak z každého toho kľúča vezmeme prvé písmenko a spojíme ich do jedného slova? ...

ZÁVER

Moja dnešná prednáška vám chcela priblížiť rôzne formy spoločného života a podať zopár podnetov, ako kvalitu nášho života, bez ohľadu na jeho súčasnú formu, zlepšiť. Všetky podnety a ideály, predstavené v tejto prednáške, sú však náročné na dobrú vôľu, veľké odhodlanie a dostatok lásky človeka k človeku. A problém je v tom, že nie vždy sme toho schopní, nie vždy sme pohotoví slúžiť ako plní lásky a pozornosti v plnom nasadení. Sme hriešni a hriech nás ovplyvňuje. No práve preto je dôležité aj uistenie Božieho slova, že Boh nám je vždy na blízku a že nám dáva silu a schopnosti na konanie dobra, ak o ne prosíme. Prirovnal by som to k elektrickým spotrebičom. Darmo ich budeme mať kúpené doma - ak ich nezapojíme do elektrickej siete, nebudú nám slúžiť. Tak aj všetky odhodlania a ideály, ktoré si v teórii osvojíme, nám nebudú slúžiť, ak sa my sami nepripojíme na večný zdroj lásky. A z Božieho slova predsa vieme, že pravou láskou je Boh.

Prajem vám, aby ste skrze Ducha Svätého boli napojení na tento zdroj lásky, a aby ste tak s Jeho pomocou mohli byť svedkami šťastného rodinného života pri vašom rodinnom krbe.

Štefan Kiss